

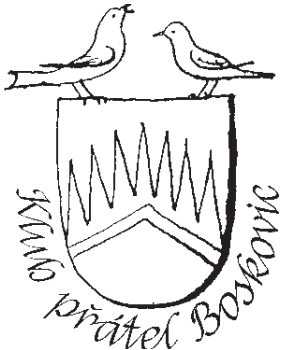
Vlastivědné listy

Boskovicka

Číslo 2
červen 2012
ročník 20 (25)

Zprávy z Klubu přátel

Vzpomínkové setkání

V úterý 13. března 2012 uskutečnil KPB ve spolupráci s Muzeem Boskovicka a Gymnáziem Boskovice vzpomínkové setkání u příležitosti 70. výročí odsunu židů z Boskovicka. Setkání v přednáškovém sále muzea se zúčastnila i delegace Židovské náboženské obce v Brně a všichni čelní představitelé města.

Vzpomínkový projev přednesla Jarka Kovaříková, dále pohovořil zástupce židovské obce Brno Petr Mayer a starosta města Jaroslav Dohnálek. Na závěr setkání byl uveden film Naděje, zpracovaný studenty Gymnázia Boskovice.

Informační tabule

V posledním období se stále více setkáváme s poškozováním informačních tabulí na stezkách zdraví. Tabule u cesty Pod Oborou je dokonce vytržena ze země i s betonem, kterým je zakotvena do země. I vlastní tabule a texty na ní jsou zničeny. Poškozena je i tabule u židovského hřbitova.

Ti, co na tomto majetku působí škody, by si měli uvědomit, že ničí to, co druzí zbudovali ve prospěch společnosti a informaci občanům, kteří navštívili Boskovice jako turisté. Nemluví již o tom, že nám tím způsobují škodu a zbytečné náklady.

Provoz Mikve

S ohledem na prováděné opravy v synagoze je tato mimo provoz. Tím také není umožněn přístup do Mikve, rituální židovské lázně. V době větších akcí pořádaných v židovské čtvrti zabezpečuje náš klub přístup službami našich členů.

Rod pánů z Boskovic ve 14. století

Boskovický hrad, vystavěný pány z Boskovic na přelomu 13. a 14. století je poprvé uváděn v listině z r. 1313

V 2. polovině 13. století písemné prameny o rodu pánů z Boskovic nepřináší mnoho zpráv. Po Lambertovi (zmiňován v letech 1237-1263) a jeho synech Jimramovi a Velenovi (1250-1255) se na dlouhá léta odmlčují a znovu uvádějí na scénu rod z Boskovic až na sklonku 13. století – r. 1297 Oldřicha (1297-1312) a r. 1298 Arkleba z Boskovic (1298-1335), a to bez zjevné návaznosti na předchozí. Oldřich z Boskovic byl v l. 1303-1306 hejtmánem v Polsku. Král Václav II. získal Polsko sňatkem s dcerou Přemyslava Velkopolského Richenzou, již v Čechách přejmenovali na Elišku Rejčku. Roku 1300 byl Václav v Hnězdně korunován na polského krále, a Oldřich z Boskovic působil v jeho službách nejprve v Krakovsku a poté ve Velkopolsku.

Znovu se bratři z Boskovic dostávají do centra dění v roce 1312, kdy se vzepřeli králi Janovi Lucemburskému. Kronikář Petr Žitavský o tom přináší zprávu ve Zbraslavské kronice, píše, že se na Moravě někteří „ničemní muži“ dopouštěli loupežnictví, a konkrétně jmenuje Fridricha z Línavy, Arkleba z Boskovic a Jimrama z Ungersbergu (kronikář mylně označuje dva poslední jmenované za bratry). Královské vojsko v létě uvedené roku proti narušitelům zemského míru zasáhlo a dobylo Jimramův hrad Ungersberg a Račice Fridricha z Línavy a všem zmíněným byly zabaveny majetky. Ještě téhož roku král přijal odbojníky na milost za slib věrnosti, včetně Oldřicha z Boskovic, avšak jeho bratr Arkleb se dočkal milosti od krále až o rok později – důvod této prodlevy neznáme –, a to na přímluvu předních českých a moravských pánů v čele s Jindřichem z Lipé. V listině z 5. května 1313, která tento akt zaznamenává, je také poprvé písemně doložena existence hradu Boskovice, k jehož obnově získal Arkleb od krále svolení – zřejmě byl tedy hrad rozbořen podobně, jak se to

stalo v případě dalších odbojníků.

Ještě jednou se Arkleb zapojil do odboje proti Janovi Lucemburskému. Král si proti sobě popudil větší šlechtu, když nedodržel slib, že nebude udělovat zemské úřady cizincům. Svým dalším necitlivým postupem – na pomoc proti zemské šlechtě povolal cizí vojsko, a to i přes dobrou vůli panstva řešit situaci smírem – pak dosáhl toho, že se proti němu spojili dosud

navzájem znesvářené skupiny panstva, v čele s Petrem z Rožmberka, Jindřichem z Lipé a Vilémem Zajícem z Valdeka, a uzavřeli spojenectví s rakouským vévodou Fridrichem Habsburským (stalo se tak r. 1317). Smír mezi Janem Lucemburským a odbojnými pány pak musel zprostředkovat Ludvík Bavorský.

Arkleb z Boskovic se pohyboval často v blízkosti významného a vlivného šlechtice Jindřicha z Lipé, např. často figuruje jako svědek na listinách, jimiž různí šlechticové udělují dary klášteru na Starém Brně, který založila královna vdova Eliška Rejčka spolu s Jindřichem z Lipé. Zřejmě byli spřízněni – zdá se, že Arklebova manželka Kateřina pocházela z rodu pánů z Lipé; navštěvuje tomu i skutečnost, že jejich syn Ješek je ve 40. letech, kdy si potomci Jindřicha z Lipé mezi sebou dělili majetky, uváděn mezi jejich příbuznými – pány z Vartenberka a z Klingenberka.

Arkleb z Boskovic obnovil minoritský klášter v Brně, kde zřídil rodovou hrobku, a zastával významné zemské úřady – od r. 1329 byl až do své smrti nej-

Petr Vitámvás

vyšším olomouckým komorníkem, jeho syn Ješek tuto funkci zastával v letech 1353-1360. Zřejmě někdy před polovinou 14. století získali páni z Boskovic do vlastnictví Černou Horu, která se později stala jejich sídlem, když přišli o Boskovické panství, a i po jeho navrácení zde dále sídlila jedna jejich větev, jež se po Černé Hoře psala – Černohorští z Boskovic.

Ke ztrátě jejich rodového sídla – Boskovice došlo za válek moravských markrabat Jošta a Prokopa na konci 14. století, došlo k tomu ovšem za ne zcela jasných okolností. Boskovický hrad byl totiž obléhán v květnu roku 1389, tedy v době, kdy Jošt s Prokopem spolu byli v míru. Na dobytí hradu se podílela zřejmě zemská hotovost posílená o žoldnéře z Brna, a jak je dosvědčeno z brněnských městských knih, obléhatelé používali tehdy nové zbraně – pištály. A co mohlo být důvodem k této akci? Odpověď nabízí historik R. Procházka – upozornil na skutečnost, že v lednu 1389 Jošt vydal listinu, v níž vyznává, že dluží svému bratru Prokopovi 20.000 hřiven grošů pražských za vykoupení statků v Uhrách, dlužné peníze se měly shromažďovat na hradech Bzenec, Lukov a Boskovice, a to každoročně ke dni sv. Jiří a sv. Václava po tisíci kopách. „Nabízí se domněnka, že Ozor zneužil důvěry, která mu byla projevna uložena částí dlužného obnosu na jeho hradě, a peněz se prostě zmocnil. Následoval izolovaný zápas se státní mocí...“ uvádí dále. V 90. letech disponoval hradem markrabě Jošt, v listině ze 7. 5. 1398 slibuje jeho nový držitel Erhart z Kunštátu markraběmu Joštovi kdykoli otevřít hrad, který byl pro vinu dřívějšího majitele pobořen a který jemu bylo dovoleno obnovit. Boskovický hrad pak zůstal v držení pánů z Kunštátu až do roku 1458, kdy jej původním majitelům – rodu pánů z Boskovic – navrátil Jiří z Poděbrad.

Starobrněnský klášter založený Eliškou Rejčkou a Jindřichem z Lipé. Arkleb zde byl častým hostem a svědkem darování majetků klášteru různými šlechtici.

Stoletá historie boskovického kina

Radek Pernica

Mimo tyto dny je možno si zajistit přístup přes informační středisko pod radnici, nebo zavolat telefonicky na naši členku Oldřišku Sokolovou, tel. 776 267 609, která Vám umožní vstup.

Zkoušeli jsme, alespoň ve dnech pracovního klidu otevřít tak, aby alespoň přes vstupní mříž bylo možné si mikve prohlédnout. Bohužel se však našli vandaloři, kteří si ze vstupu udělali odpadkový koš a házeli dovnitř to, co patří do odpadkového koše.

Zájezd do Znojma

Podle usnesení členské schůze naplánoval výbor KP poznávací zájezd do Znojma na květen 2012. Kromě pamětihodnosti Znojma byla trasa zájezdu ještě rozšířena o návštěvu vodního mlýny ve Slupi a malovaného sklepa v Šatově.

I přes počáteční problém s obsazením autobusu se zájezd v úterý 22. května 2012 uskutečnil. Zúčastnilo se jej 27 členů, rodinných příslušníků a přátel klubu.

Z Boskovic jsme sice odjeli s malým zpožděním, ale potom už následovala příjemná cesta doprovázená poutavým výkladem naší osvědčené průvodkyně, pani Kučinské.

Prvním cílem našeho zájezdu byl vodní mlýn ve Slupi. Budova mlýna je ojedinělou památkou renesančního užitkového stavitelství na našem území. Jsou v ní stále expozice mlynářské techniky a vývoje mlynářství od pravěku do 20. století. Je to národní kulturní památka ve správě Technického muzea v Brně.

Následovala návštěva „Malovaného sklepa“ v Šatově. Jeho zvláštností jsou obrazy a různé výjevy, provedené jako kolorované reliéfy do pískovce. Jedná se o 28 obrazů s různými náměty a 11 obrazů s vinařskými příslovími a písněmi. Tuto výzdobu ve sklepe vytvořil Maxmilian Appeltauer v letech 1934-1968. Místní průvodkyně nás seznámila s celou historií tohoto sklepa. Prohlídka byla velmi zajímavá. Posledním cílem byla prohlídka města Znojma, jednoho z nejstarších měst ČR, kterému se říká „Perla jižní Moravy.“ Kdysi královské město je vystavěno na mohutné skále nad řekou Dyjí. Seznámili jsme se se slavnou minulostí a bohatou historií tohoto města. Navštívili jsme řadu historických objektů, např. průmyslový hrad, městské opevnění, gotickou radniční věž a rozlehlý labyrint chodeb v podzemí. Ze sakrálních staveb je nejvýznamnější rotunda Panny Marie a sv. Kateřiny, gotický chrám sv. Mikuláše a kaple sv. Václava. Při cestě zpět jsme měli možnost prohlédnout si celý sortiment vín firmy Vinné sklepy Lechovice v jejich značkové prodejně.

Výbor klubu děkuje organizátorkám zájezdu J. Kučinské, J. Kovářkové a J. Winklerové.

Fotografická soutěž

Boskovice známé-neznámé.

Soutěž proběhne v těchto kategoriích: 1. kategorie – do 15 let, 2. kategorie – 15 let – dospělí

Černobílě i barevně fotografie formátu A4 zasílejte na adresu: Jiří Bušina, Plačková 23, Boskovice 680 01 do 5. září 2012. Práce označte na zadní straně: jménem, věkovou kategorií, adresou, e-mailovou adresou. Vybrané fotografie budou oceněny věcnými cenami a vystaveny.

5. 7. 1898 V Boskovicích: Katolicko-sociální beseda Svornost začala budovat Katolický dům. Katolický dům postavil jevišský stavitel Mackerle podle projektu boskovického stavitele Havlíny.

8/1899 V srpnu, za pouhý rok a měsíc, byla budova postavena.

okolo 1910 Antonín Vítek z Čech realizoval na dnešní ulici 17. listopadu stanové kino pod názvem Biograf Amerika.

18. 3. 1911 Hans Röck z Vídne žádá o možnost zřídit v Boskovicích stále elektrické divadlo.

21. 3. 1911 C. k. okresní hejtmanství v Boskovicích nesouhlasí se zřízením stálého elektrického divadla. Jako důvod uvádí nedostatek místností ve městě vhodných pro tento účel.

3. 10. 1911 Představenstvo Boskovic žádá c. k. okresní hejtmanství v Boskovicích o co nejmenší udělení pochybných koncesí (potulní šumari a komediantů) pro zdejší okres. Lze se domnívat, že měli na mysli i majitele pojízdných kinematografů.

13. 1. 1912 První doložitelná informace o kinematografickém představení v Katolickém domě. Inzerát, který vyšel v periodiku Krajinský list Malé Hané, zve na „Elektrické divadlo, největší na Moravě.“

10. 12. 1922 Spolek Dělnický dům v Boskovicích žádá o vymezení koncese kinematografické. Promítání má probíhat na Havlíčkově třídě v Boskovicích v budově takzvaného „Dělnického domu“.

27. 1. 1927 Ludmila, farní odbor charity, žádá o udělení licence kinematografické. Spolek Ludmila se stal výchozím uskupením pro formování dějin kina v Katolickém domě.

26. 3. 1927 Městské zastupitelstvo zamítlo udělení kinematografické licence spolku Ludmila. Zastupitel p. Beránek, člen sokolského kina, lobbuje za neudělení licence pro spolek Ludmila, údajně neví ve městě místo pro dva biografy.

27. 4. 1927 Zemská správa politická na Moravě se dotazuje spolku Ludmila, kde chtějí biograf provozovat.

13. 5. 1927 Spolek Ludmila opakuje svoji žádost o udělení kinematografické licence. Rovněž členové spolku oznámili, že chtějí kino provozovat v Katolickém domě a následně ho adaptovat dle předepsaných nařízení a předpisů.

29. 9. 1927 Katolicko-sociální beseda Svornost a spolek Ludmila žádají Okresní politickou správu o udělení povolení přístavby a adaptaci Katolického domu pro zřízení kina (ohnivzdorná kabina, sklápěcí sedadla, zákaz vstupu na balkony a další stavebně organizační kroky).

7. 3. 1928 Zástupci spolku Ludmila žádají okresní politickou správu o stanovení termínu kolaudace nově adaptovaného biografu „Charita“ v Katolickém domě.

26. 3. 1928 Kolaudace adaptovaného Katolického domu pro provoz kina. Kolaudační komise však neuděljuje povolení k provozu.

12. 9. 1931 Zemský úřad v Brně uděljuje spolku Ludmila licenci do 31. 3. 1934. Vedoucím kina se stává Rudolf Tomiček.

16. 11. 1933 Protokol o technickém stavu biografu, který byl nutný pro prodloužení licence, sepsaný v Okresním úřadě v Boskovicích, uvádí následující: „...pouze byla namontována nová

zvuková aparatura značky Philips na stávající stroje...“ Kino Charita mohlo hrát zvukové filmy. Jedná se o významný mezník v historii kina v Katolickém domě.

10. 3. 1938 Firma Artur Heller, film, Praha II. navrhuje pro kino Charita nucenou správu jak licence, tak provozu. Následně soud vyměřil exekuční částku ve výši 800 Kč a zabavil kinematografickou koncesi. Tu dostal do správy nucený správce Alois Mühlberg. Další kroky v této kauze se nepodařilo dohledat.

1939–1949 Přesná evidence programu kina Charita. Existuje dochovaný cenový pramen v podobě deníku promítače. Deník obsahuje i promítané místní reklamní diapozitivy.

1945 Znárodnění kinematografie jako celku, včetně kin.

7/1958–3. 10. 1958 Zásadní rekonstrukce kina, během níž došlo k obměně promítacího a technického vybavení kina. Promítací kabina byla vybavena dvěma promítacími stroji Dresden II, dvěma předsádkami Dresden – Prokinascope a také novými objektivy. Kino se stalo širokouhlým. Kapacita sálu klesla z 309 sedadel na 240, ty byly uspořádány do stupňovitého hlediště. Nově se začalo promítat dvakrát denně v 17 a ve 20 hodin. Ředitelem kina byl jmenován František Okáč.

1960 Širokouhlé (panoramatické) kino dostává nový název Panorama.

16. 6. 1960 Významný personální mezník ve vedení kina. Na vlastní žádost odchází ředitel kina František Okáč, na jeho místo nastupuje dosavadní promítač a budoucí legenda boskovického kina, Karel Kovář.

1969 Rada města společně s delegací z krajského filmového podniku rozhodla, že Boskovice potřebují novou budovu kina. Ta stávající byla shledána jako nevyhovující. Bylo zadáno vyhotovení projektu nového kina, hotelu a kulturního domu. Budoucí budova kina měla stát na současném Růžovém náměstí, konkrétně na pomezí parkoviště u nových obchodních provozoven, pod obchodním centrem „V koprivách“.

1970 Projektory Dresden II byly nahrazeny československými stroji MEO X 4, výrobce Meopta Přerov.

2/1970 Ateliér Jihlava zpracoval projekt budovy nového kina, které mělo stát v místě dnešního Domu dětí a mládeže.

10/1978 Jihomoravský krajský národní výbor – odbor výstavby Brno zpracoval investiční záměr na stavbu kina v Boskovicích s kapacitou 280 osob (opět v místě dnešního Růžového náměstí). Hlavní účel stavby nebylo však kino, ale vybudování úkrytu civilní obrany v centru města s kapacitou 300 osob. Stavba se nikdy neuskutečnila.

14. 9. 1980 Filmový klub zahájil pravidelnou činnost.

1982 Kino bylo vybaveno moderními promítacími stroji MEO X 5, výrobce Meopta Přerov.

25. a 26. 2. 1988 se ve videokavárně uskutečnila dvoudenní přehlídka českých filmů. Po roce fungování byla pro malý zájem diváků zavřena.

1. 1. 1991 Delimitaci Okresní správy kin Blansko vznikla samostatná příspěvková organizace Městská správa kin Boskovice.

5/1996 Kino Panorama je vybaveno v té době velice moderním technologickým řešením pro reprodukci zvuku, systémem Dolby A.

31. 3. 1997 Ředitel Městské správy kin Boskovice Karel Kovář odchází do důchodu, novou ředitelkou se stává jeho dlouholetá spolupracovnice Jarmila Winklerová. Karel Kovář nadále zůstává v kině jako dramaturg a provozní kina.

30. 4. 1998 V historii Katolického domu došlo k největší rekonstrukci. Proběhla kompletní revitalizace budovy, včetně obnovy promítací technologie. Kino získalo nové projektory MEO 5XB a nový zvukový systém Dolby SR. Dále byl zbudován nový oponový automat a pořízeno nové plastové, průzvučné promítací plátno. Kapacita sálu klesla z 240 na 153 míst. Sál byl vybaven pohodlnými křesly.

1. 6. 1999 Zanikla příspěvková organizace Městská správa kin. Od tohoto data až do současnosti pracují boskovická kina pod hlavičkou nově vzniklé příspěvkové organizace Kulturní zařízení města Boskovice, jako programové samostatné středisko. Ředitelem organizace se stal PaedDr. Oldřich Kovář.

28. 10. 1999 Slavnostní otevření nové rekonstruovaného Katolického domu. Zahajovacím filmem byl snímek režiséra Jaroslava Brabce Kuře melancholik. Legendární herečka Zita Kabátová slavnostně otevřela rekonstruovanou budovu větou: „Já tě křtím pro radost, pro štěstí a pro mladý lidi.“

30. 6. 2004 Jarmila Winklerová odchází do důchodu. Vedoucím střediska kina se stal Radek Pernica, DiS.

5. 11. 2004 Původní hlavní schodiště bylo vybaveno zvedací plošinou pro transport zdravotně handicapovaných spoluobčanů.

19. 10. 2006 Promítací technologie byla vybavena systémem reprodukce zvuku Dolby digital surround EX. Byl to první krok k budoucí kompletní digitalizaci kina.

11/2006 Kino Panorama se stává členem prestižní sítě Europa Cinemas se sídlem v Paříži. Jedná se o celoevropskou síť kin, která systémově podporuje evropské filmy a jejich uvádění na plátnech biografů.

5. 4. 2007 Sál kina a promítací kabina byly dovybaveny klimatizací.

25. 9. 2010 Digitalizace kina Panorama. Jeden ze zásadních momentů v historii boskovického biografu. Projekce je vybavena nejmodernější technologií dle světového kinematografického standardu DCI. Jedná se o technologii vyvinutou společností Sony, konkrétně o produkty: projektor SONY CineAlta SRX-R320 4K SXRD s rozlišením 4K (4096 × 2160 pixelů) a Mediablock SONY LMT - 300. Při digitalizaci je napravena nezdařilá rekonstrukce oponového automatu z roku 1998. Napnuje to nové promítací plátno stříbrné barvy a vyměněny všechny opony.

13. 12. 2010 Promítací technologie je dovybavena komponenty pro realizaci promítání ve 3D. Kino disponuje systémem teroskopické projekce společnosti RealD.

3. 4. 2012 Kino Panorama Boskovice slaví 100 let od první zmínky o filmovém promítání v sále Katolického domu.

(Z publikace

100 let kina v Boskovicích 1912–2012. Redakčně kráceno. Celou publikaci najdete na: http://www.kinoboskovice.cz/stokino/dokumenty/100let_kina_boskovice_brozura.pdf).

Chrudichromy v proměnách času

Radomíra Měkutová

V sobotu 21. dubna 2012 jsme s Ivou Uncovskou představily v místním kulturním domě historicky první výstavu fotografií Chrudichrom.

Mýšlenka uspořádat výstavu byla přirozeným vyústěním našich fotografických výprav v minulých letech, kdy jsme si všimly, jak se mění tvář obce a okolí. Tady zmizela stará požární nádrž, tam zarostla cesta, zde vyrostly nové domy. Škoda, že jsme nefotily také lidi. Mnohé z nich dnes už nemůžeme potkat a pozdravit. Naopak potkáváme nové tváře a všichni se vzájemně mjíjme, převážně sedíc v autech. Nejen proto nás napadlo uspořádat výstavu a připomenout si, jak se dřív žilo, co se kdy u nás událo, kde bývala škola, kde stál hostinec pana Fialy, kdo účinkoval v ochotnickém divadle...

Po projednání našeho nápadu se zastupitelstvem obce jsme se v dubnu 2011 daly do práce. Oslovily jsme spoluobčany a společně vybírali vhodné snímky. Zabralo to celý rok, než jsme shromáždily fotografie, dokumenty, získaly výstavní vitríny, zpracovaly koncept, prostudovaly materiály, zajistily finance. Dokonce jsme založily občanské sdružení Chrudichromský šípek.

Díky ochotě lidí se sešlo snad na tisíc fotografií, daleko víc, než se mohlo použít na výstavu. Proto jsme ji zaměřily hlavně na první polovinu 20. století. Pokračování výstavy by pak zachycovalo novější události. Některé fotografie se objevily vícekrát. Zejména skupinové fotografie dokládají, jak lidé spojují společné zážitky a vzpomínky.

Při přípravě výstavy jsme vycházely z informací od spoluobčanů, z Muzea Boskovicka, pročítaly jsme kroniky. Moc nám pomohla například kronika sjezdu rodáků a článek MVDr. Josefa Doležela o Chrudichromech, uveřejněný ve Vlastivědných listech 2/1996.

Chtěly bychom poděkovat všem, kteří nám věnovali svůj čas a zapůjčili fotografie a kroniky, sponzorům za materiální a finanční podporu. Hlavním sponzorem byla Obec Chrudichromy, svaly při stěhování vitrin zapojili členové Sokola, nejen místní hospodyňky se podílely na přípravě skvělého občerstvení a byla řada dalších, jejichž pomoci si velice vážíme.

Slavnostního zahájení se zúčastnilo přes sto návštěvníků. Chlebem a solí jsme vítali naše spoluobčany, rodáky a hosty. Velice nás potěšilo, že do Chrudichromovála cestu paní místostarostka města

Boskovice, ing. Jaromíra Vítková a ředitelka Muzea Boskovicka, Mgr. Dagmar Hamalová, která nám spolu se svými kolegy byla nápomocna radami, informacemi a materiály. Záštitu nad výstavou převzal senátor Parlamentu ČR, ing. Stanislav Juránek. Nemohl se dostavit osobně, zaslal však občanům Chrudichrom zdravotnici, kterou přednesla paní místostarostka Vítková.

Ing. Juránek ocenil snahu všech, kdo se podíleli na přípravě výstavy, vyzdvihl přínos nejen v tom, že výstava dává možnost ohlédnout se do minulosti a inspirovat se významnými osobnostmi, důležitými událostmi a dobrými lidmi, ale zejména v tom, že se lidé sejdou a dají tak jasně najevo svůj vztah k obci.

Paní místostarostka Vítková pak ve svém proslvu také ocenila naši snahu ohlízet se ke kořenům a připomněla těsné sepětí Chrudichrom a Boskovic.

V kulturní části zahrál na housle pan Zdeněk Kotouček za doprovodu slečny Kristýny Sedlákové. Pan Kotouček je synem řídicího učitele Josefa Kotoučka, který působil na chrudichromské škole v letech 1952-68. Nebylo tedy povolnějšího, kdo by na vernisáži mohl zahrát. Vystoupení mnohé spoluobčany dojala a ocenili je nadšeným potleskem.

Následovalo představení výstavy. Tématicky byla výstava rozdělena do několika částí, počínaje historií obce se starými pohlednicemi, národními slavnostmi, leteckými snímky a pohledy z různých míst. Rostlinnou dekoraci v podobě štětky soukenické nikdo nepoznal. Pěstovala se v Chrudichromech v polovině 19. století. Suché úbory používali soukeníci k rozčesávání vlny.

Na samostatných panelech si mohli návštěvníci přečíst něco z nejstarší historie obce (první písemná zmínka se datuje do roku 1386), vybrané události z obecní kroniky, informace o archeologických výzkumech v katastru Chrudichrom. Nenacházelo se zde žádné významné hradisko, nicméně nálezy pozůstatků osídlení sahají až do doby kamenné. Hned vedle všechny zaujaly krásné fotografie návsi, pastoušky a starého stavení z počátku 20. století.

Další panel byl věnován významným rodákům. V Chrudichromech se narodil například legionář z první světové války Antonín Doležel, spisovatel a politik František Loubal. Z Chrudichrom pocházela řada duchovních – Msgr. František Doležel, František Kovář, Jan Kovář,

Bohumil Chladil. Chtěly jsme ukázat, že i v tak malické obci jako jsou Chrudichromy, se narodili lidé, jejichž jména stojí za to si připomenout

Panel Krížky a zvonice dal odpověď na otázku, kolik krížků stojí na okrajích obce. Zajímavá je historie obecní zvonice, která vznikla na místě dřívější trafiky v roce 1953. V roce 1997 byla zasvěcena sv. Cyrilu a Metodějovi. Původní zvonice stávala ve svahu na návsi.

Na panelu věnovanému období 2.

sv. války našli návštěvníci mj. fotografie z rozestavěné dálnice, která měla spojit Vídeň a Wroclaw. Procházela těsně kolem Chrudichrom, na její stavbě pracovali i někteří občané Chrudichrom. Stavěla se v letech 1939-1942, nikdy nebyla dokončena. Dokončení byl nejbližší úsek Jevíčko - Chrudichromy. I dnes poznáte na některých místech podle terénu, že stojíte na místě plánované dálnice.

Každého oslovil panel Škola a divadlo. Ať už zažlutlé fotografie školy, skupinové fotografie žáků a učitelů, staré ukazovátka nebo ukázky z ochotnických divadelních představení. Mnozí žijící ochotníci by mohli vyprávět, jak se nacvičovala například hra Poslední muž, Kolébka nebo Dámy a husaři.

Zajímavé byly i záběry z rodinného života, na kterých si návštěvníci připomněli okamžiky v životě člověka jako je křest, první přijímání, svatba. Rekruti byli zastoupeni hned třemi fotografiemi z různých let. Bylo na nich dobře vidět, jak se měnila podoba mladých mužů a také jak klesal počet obyvatel obce.

Fotografie z oblasti zemědělské dokládají, že se obyvatele Chrudichrom živil převážně prací na poli, ať už vlastním nebo cizím, a chovem dobytka. Jak jinak, jsme přece na vesnici.

Výstava nezapomněla ani na místní organizace Sokola, Orla, Sbor dobrovolných hasičů a Myslivecké sdružení.

Dětem byl určen panel nazvaný Na dvorku. Našly na něm domácí zvířata a mohly si samy vykreslit nějaký obrá-

zek nebo zaskákat venku v nafukovacím hradu, který zapůjčila organizace KDU-ČSL. „Zvířátkovému“ panelu se rozhodně nevyhýbali ani dospělí.

Stůl se zapůjčenou Hasičskou kronikou, Kronikou sjezdu rodáků a dalšími zajímavými knihami a fotografiemi byl neustále obstoupen a bývalý starosta pan Kovář nestačil listovat, ukazovat a odpovídat na dotazy. Je totiž tou správnou studnicí informací a s přípravou výstavy nám velice pomohl. Mimo jiné nás včas

upozornil, že jsme jednu zásadní fotografii umístily vzhůru nohama: „Máte to obráceně. Židle visí u stropu a džbánky se valí na zem!“

Opravdu! Rychle jsme to napravily. Všimaví hosté by na to určitě přišli.

Kdo prošel celou výstavu, mohl v přísálí, ochutnat koláče, chlebičky, klobásy, popovídat se sousedy nebo známými, které třeba několik let neviděl.

Posledním překvapením výstavy byly Omalovánky pro všechny, vytvořené speciálně pro tuto výstavu, s obrázkem a krátkými texty z historie Chrudichrom, inspirované konkrétními místy a postavami. Rodičům a prarodičům připomenou jejich vlastní zážitky, o které se mohou podělit s dětmi. Děti si pak budou vybarvovat například nějaké tréšně, ale ty tréšně, které rostly na Habří a které chodil dědeček trhat.

Vidíte, že výstava toho nabídlá hodně, každého zaujalo něco jiného. Spokojení snad odcházeli všichni. Fotografie bylo možno shlédnout i další tři dny. Překvapilo nás, že někteří lidé přišli opakovaně a přivedli s sebou další členy rodiny a známé, aby jim ukázali, co zajímavého na výstavě objevili. Dokonce nám přinesli ještě několik fotografií.

Věříme, že výstava, která po letech svedla dohromady rodáky, sousedy, známé a příznivce Chrudichrom. Vyvolala v zúčastněných pocit sounáležitosti a sepětí s místem, kde se narodili, kam patří, kam se mohou vracet.

Za Chrudichromský šípek o. s.
Radomíra Měkutová

Výstava fotografií v chrudichromském kulturním domě.

Pohled do historie domů a obyvatel - město Boskovice

Rok 1892

Často mne napadá otázka, jak se asi odvíjel běžný, každodenní život našich předků. - Tedy ne těch slavných, bohatých či (ne)úspěšných, o nichž ostatně už byl popsán ne jeden list papíru, leč naopak - život prostých, obyčejných almužníků, služek a nádeníků, drobných chalupníků. Z čeho se například radoval takový řemeslník, nad čím přemýšlel vážený měšťan, jaké kauzy řešili místní radní? - Abych získala aspoň trochu povědomost, nezbyvá mi, než poodhrnout pomyslnou roušku času (méně prozaičtěji řečeno, prosedět pár hodin nad archivními spisy) a pokusit se prohlednout kamsi do minulosti. Pokud máte zájem, připojte se - vždyť nakonec ten pacholek, sedlák či c. k. úředník, o němž bude za okamžik řeč, byl možná právě Váš pradědeček.

Vzhledem k tomu, že se v následujícím textu často zmíním o pokutách či různých poplatcích, je na místě si nejdříve povědět, co bylo kupříkladu možné za tehdejší měny jeden zlatník (čili 100 krejcarů) poříditi. K tomuto účelu nám poslouží Výkaz průměrných cen tržních za r. 1891, který na příkaz c. k. okr. hejtmantství sestavil k 1. 1. 1892 obecní výbor v čele s tehdejší radním, Karlem Randulou. Dočteme se zde, že např. 1 hl. pšenice stál 7 zl. 54 kr., 1 kg hovězího masa 56 kr., 1 hl. brambor 2 zl. 78 kr., 1 m tvrdého dřeva s dovozem a štípáním 5 zl., měkkého pak 4 zl. 10 kr. Nejnižší nádenická mzda včetně stravy byla ohodnocena částkou 40 kr., bez stravy pak 65 kr. Že se výše mzdy odvíjela víceméně na základě dohody obou zainteresovaných stran, tedy zaměstnavatele a pacholka či služebné, a že v této věci docházelo i k častým neshodám, dokládá několik zápisů z jednání obecní rady, která tyto spory (někdy za přispění c. k. okr. hejtmantství) urovnávala. Připomeňme si některé.

Spory služební

Podkladem pro první rozepří, kterou obecní rada řešila již 10. ledna 1892, byla stížnost rolníka J. Řehořka z Brněnské ul. (dnes ul. Komenská), jenž si prostřednictvím dohazovačky Staňkové sjednal do služby k 1. 1. 1892 nádenici J. Vinklerovou. Jako závdavek jí zaplatil 2 zl., přičemž s prázdnou neodešla ani dohazovačka (70 kr.), a čekal - jak se záhy ukázalo, marně. J. Vinklerová totiž nejenže do služby nenastoupila (jak udala do protokolu, práci u J. Řehořka ji výslovně zakázala maminka), leč nevrátila ani zmíněné 2 zl., - či respektive je vrátila, ale prostřednictvím V. Mynaříkové, další z místních dohazovaček. Tato se během předvolání přiznala, že peníze skutečně

převzala, ale J. Řehořkovi je již neodevzdala - prostě je utratila. J. Řehořek se cítil právem poškozený a z tohoto titulu požadoval po služce J. Vinklerové nejen 2 zl. 70 kr., ale navíc i dalších 80 kr., kterých ho stálo sjednání jiné nádenice. Obecní rada shledala dne 10. 1. služku vinnou z přestupku proti řádu služebnímu, za což jí byla vyměřena pokuta 1 zl., v případě nedobytnosti pak 6 hodin vězení. Vedle toho musela uhradit i zmíněné 3 zl. 50 kr., z nichž 2 zl. se však patrně staly předmětem dalšího sporu. Začátkem května totiž podává obecní rada u c. k. okr. soudu žalobu na dohazovačku V. Mynaříkovou, kterou vinní z neoprávněného utracení 2 zl. Jak tato žaloba postupovala dál, není známo, faktem pouze zůstává, že během léta se služebná J. Vinklerová, poté co uhradila pokutu 1 zl., z Boskovic vytratila, a protože její pobyt nebyl znám, nemohlo dále pokračovat ani vyšetřování. Poslední zápis, spojený s touto kauzou, je datován k 31. 3. 1893, tedy o více jak půl roku později. J. Vinklerová v té době slouží u předměšťana F. Svátka, který je obecní radou vyzván, aby srazil služebné z platu obnos 3 zl. 50 kr. a následně jej odevzdal obecnímu zastupitelstvu. Zdá se, že služebná spravedlnosti neunikla.

Druhý spor byl projednáván 18. 1. 1892 a týkal se stížnosti I. Stefanského na pacholka V. Buriana, který měl svévolně opustit službu. „Já jsem včera v neděli odpoledne měl práci ve Vanovické záložni a sebral jsem se a šel do Vanovic, aniž mě p. Stefanský povolení k odchodu byl dal“, přiznává kajicně pacholek do protokolu, načež je obecní radou shledán vinným proti řádu čelednímu a odsouzen k pokutě 3 zl., v případě nedobytnosti pak k 24 hodinám vězení. Navíc, protože jej I. Stefanský již nazpět do služby nevezal, musel V. Burian vrátit závdavek 2 zl. a uhradit 1 zl., což byla mzda náhradního pacholka. Celkem se tedy jednalo o 3 zl., splatné do 14 dnů pod pohrůzkou exekuce. Pokuta byla dána, jak jí však vymocil, když se brzy nato V. Burian z Boskovic vytratil kamsi do neznáma! - Až začátkem dubna zachytila obecní rada jakous stopu v Drválovicích; tamější starosta Bárta však obratem odepsal, že pacholek toho jména se v obci nezdržuje a dodal, že snad slouží ve dvore v Michově. Obecní rada města Boskovic se tedy obrací na michovské představenstvo, když se však ani napodruhé nedočká žádné odpovědi, dochází jí patrně trpělivost a 8. 8. předává celou záležitost c. k. okr. hejtmantství. Ledy se pohnou až začátkem listopadu, kdy je „vydobytím“ pokuty jmenovité pověřen michovský radní Fr. Vondál, který 13. 11. odepisuje na c. k. hejtmantství, že V. Burian „...žádného jméni movitého

ani nemovitého nemá...“ a tudíž od něho „...nemohl obecní výbor obce Michova ničehož ve zájem vzíti.“ A jak vše nakonec dopadlo? Ani V. Burian trestu neušel: 3 zl. sice nezaplatil, zato si v boskovické šatlavě odseděl plných 24 hodin. Stalo se z 23. na 24. listopadu r. 1892.

Tak ohlásil se či neohlásil? - napadá mne otázka po přetčení další kauzy. Na jejím začátku stojí stížnost Karla Krčmáře (bývalého obuvnického učně) z Cetkovic čp. 109, který do protokolu ze dne 17. 1. 1892 udává, že sloužil v Boskovicích „...za pacholka u rolníka Karla Ošlejška, a sice minulého roku v době od ostatků až do velikonoce. Odevzdal jsem svou služební knížku panu Karlu Ošlejškovi. Služební knížku mě však tentýž ztratil. Ažto bez služební knížky do služby vstoupiti nemohu, žádám tudíž, by pan Ošlejšek donucen byl mě novou knížku zaplatiti.“ K. Ošlejšek však žádnou knížku platit nehodlá, což rezolutně uvede do protokolu během svého předvolání dne 22. 1. Až do ohlášení K. Krčmáře je spis prozatím „k založení“.

Tak trochu z jiného soudku je případ služebné V. Veselé z Hor. Štěpánova, která nastoupila 1. 1. 1892 do služby k M. Procházkové za roční mzdu 30 zl., měsíčně tedy za 2 zl. 50 kr. Jak M. Procházková uvedla 4. 5. do protokolu, poslala služebnou 2. a následně 3. května vždy pro 10 pecnů chleba k J. Ulتمانovi. Služka se však vrátila pokaždé s pecny devíti - do protokolu následně přiznává: „Já jsem ty dva pecny chleba skutečně vzala a prodala jsem je a chci je nahraditi tím způsobem, aby sobě pí. Procházková z mé služby 48 kr. srazila.“ Na to M. Procházková doznává, že V. Veselé nejen dlužní na mzdě za uvedené čtyři měsíce, ale navíc jí může vyplatit

Miroslava Boháčková

max. 8 zl. Protože 4 zl. již vyplatila a dále započítala chleba, zbývá doplatit 3 zl. 52 kr. „Já jsem s tím spokojena, když mi pani Procházková za mou službu doplatí 3 zl. 52 kr., do služby nazpět nepřijdu.“ dodává V. Veselá. M. Procházková souhlasí. Skončeno a podepsáno.

Udělení koncese

Na svém zasedání 29. 2. 1892 se obecní výbor usnesl udělit koncesi „k vyvařování jídel“ v domě čp. 40 Horní předměstí (dnes ul. 17. listopadu) Fr. Fialovi, „jenž jest uzenářem, vyváří jídla pro dělnický lid a toto zařízení jest výhodné pro lid ten.“ Ze zápisu se dále se dovídáme, že jmenovaný je osobou bezúhonnou a spolehlivou, u které nehrozí, že by koncesi zneužil. Místnosti v domě jsou k provozování dané živnosti vhodné. - Fr. Fiala si koncesi převzal 17. 3. Já jen dodám, že mu v té době bylo 24 roků, byl svobodný a pocházel z vážené uzenářské rodiny Josefa Fialy, čp. 35/II - Horní předměstí (dnes ul. 17. listopadu).

Lesní pych

V dochovaných listinách obecní rady z r. 1892 najdeme i jedno trestní oznámení, týkající se lesního pychu v obecním lese. Ve skutečnosti však nešlo o nějakého toho zajíce; předmětem krádeže se stalo 73 kusů ohradních tyček, které našel 19. 5. hajný J. Vyskočil ukryté kdesi v houští. Kdo si počká, ten se dočká - a dočkal se i všímavý hajný. Už za tři dny poté přímo při činu „...když tyče odnášeli.“ přistihl jistého obuvníka J. Hejnu a T. Buchvaldka, oba z Boskovic. Vyčíslená škoda (včetně jedné latě) činila 2 zl. 44 kr.

Ulice Jevícká (dnes ul. 17. listopadu).

Josef Janků - Arboretum Šmelcovna Boskovice (sponzor Vlastivědných listů)

Šmelcovna 3, 680 01 Boskovice, tel./fax 516 453 071, e-mail: arboretum@smelcovna.cz, www.smelcovna.cz

Provozní doba arboreta: od 15. 3. do 15. 11.: po - ne: 9.00 - 17.00 h.

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Vlastivědným kroužkem KZM Boskovice. Redakční rada: Mgr. Eva Šmátková, Mgr. Ilja Melkus, Redakce: Jiří Bušina, Plačkova 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasílejte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. srpna 2012.